

Dyslexieprotocol

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	blz.3
2.	Doel van het protocol	blz.3
3.	Wat is dyslexie?	blz.3
4.	Signaleringsmiddelen	blz.4
5.	Minimumdoelen voortgezet technisch lezen	blz.5
6.	Analyse lees- en spellingproblemen	blz.6
7.	Samenwerkingsafspraken dyslexiezorg	blz.6
8.	Voorwaarde voor vergoeding diagnostisch onderzoek en behandeling EED	blz.7
9.	Begeleiding van leerlingen met lees- en spellingproblemen	blz.7
10.	Compensatie / dispensatie dyslectische leerlingen	blz.8
11.	Communicatie en rol ouders	blz.8
12.	Bijlage 1: 'Samenwerkingsafspraken dyslexiezorg'	blz.10
13.	Bijlage 2: 'Dyslexiekaart t.b.v. compensatie / dispensatie dyslectische leerlingen'	blz.11

1. Inleiding

Kinderen met dyslexie hebben ernstige problemen met lezen en/of spellen en hebben hierdoor een belemmering om optimaal van het onderwijs te kunnen profiteren. De Bolster vindt het dan ook belangrijk om de lees- en spellingontwikkeling van kinderen zo goed mogelijk te volgen met het streven vroegtijdig belemmering in de lees- en spellingontwikkeling te signaleren.

2. Doel van het protocol

Dit protocol geeft het onderwijsteam en ouders uitleg over dyslexie, hulp bij het signaleren van lees- / spellingproblemen en biedt richtlijnen voor begeleiding op school en ondersteuning thuis.

3. Wat is dyslexie?

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door een hardnekkig probleem met het aanleren en het accuraat en/of vlot toepassen van het lezen en/of spellen op woordniveau (bron: Stichting Dyslexie Nederland, 2004).

Met dyslexie worden lees- en spellingsproblemen bedoeld, dus problemen bij het lezen en bij het opschrijven van woorden. Meestal gaan de lees- en spellingproblemen samen, maar ze kunnen ook apart bestaan. Het kan bijvoorbeeld zo zijn dat een kind met dyslexie redelijk spelt, maar veel moeite heeft met lezen. Andersom komt ook voor.

Niet alle leesproblemen worden veroorzaakt door dyslexie. Pas wanneer duidelijk is dat het onderwijs van goede kwaliteit is en extra begeleiding volgens een planmatige aanpak geen resultaat heeft gehad. Er kan dan sprake zijn van een hardnekkig lees- / spellingproblemen. Dit kan duiden op eventuele dyslexie.

Bij dyslexie komt de klank-tekenkoppeling moeizaam op gang. Kinderen met dyslexie doen er veel langer over voordat ze alle letters kennen en deze tot woorden kunnen vormen. Ook het foutloos leren opschrijven van woorden kost bij hen meer tijd. Vaak schrijven deze kinderen fonetisch.

Dyslexie is een stoornis in het technisch leren lezen, maar geen stoornis in het begrijpend lezen. Het begrijpend lezen kan wel worden belemmerd als het technisch lezen veel aandacht en energie vraagt, zoals bij een kind met dyslexie het geval is.

4. Signaleringsmiddelen.

De signalering van Leesproblemen en Dyslexie is uitgewerkt in een stappenplan naar het Protocol Ernstige Leesproblemen en Dyslexie (Expertisecentrum Nederlands, 2001). Voor het signaleren maakt De Bolster van de signaleringsmiddelen, zoals aangegeven in het 'Overzicht signaleringsmiddelen De Bolster per groep'.

Overzicht signaleringsmiddelen De Bolster per groep.

Groep	Meetinstrument	Risicoscore lees- /spellingproblemen
1-2	Toets Beginnende Geletterdheid: <ul style="list-style-type: none">- Letterkennistoets, oktober en mei- Analysetoets, oktober en mei- Synthesetoets, oktober en mei Taaltoets voor Kleuters, januari en mei	Ter beoordeling van de leerkracht
3	Herfstsignalering, oktober CITO AVI, januari en mei CITO DMT, januari en mei CITO Leestechiek, januari en mei CITO Spelling, januari en mei	Twee of meer onderdelen onvoldoende. D/E score D/E score D/E score D/E score
4	AVI, november (alle leerlingen) CITO AVI, januari en mei CITO DMT, januari en mei CITO Leestempo, januari en mei CITO Spelling, januari en mei PI-dictee (optioneel)	D/E score D/E score D/E score D/E score D/E score
5-8	AVI, november (alleen bij leerlingen die uitvallen op afname in mei van het vorig schooljaar / periode E4) CITO AVI, januari en mei CITO Leestempo, januari en mei CITO DMT, januari en mei (alleen In die uitvallen op AVI en Leestempo) CITO Spelling, januari en mei PI-dictee (optioneel)	D/E score D/E score D/E score D/E score D/E score

5. Minimumdoelen voortgezet technisch lezen.

Groep	Meetmoment	AVI-beheersingsniveau gemiddelde lezers	AVI-instructieniveau dyslectische leerlingen
4	Midden groep 4 Eind groep 4	M4 E4	E3 M4
5	Midden groep 5 Eind groep 5	M5 E5	E4 M5
6	Midden groep 6 Eind groep 6	M6 E6	E5 M6
7	Midden groep 7 Eind groep 7	M7 E7	E6 M7
8	Midden groep 8 Eind groep 8	AVI-Plus AVI-Plus	E7 AVI-Plus

Verdere procedure:

- De meetmomenten worden uitgevoerd door de groepsleerkracht.
- De resultaten worden geregistreerd in het digitale leerlingvolgsysteem (Parnassys).
- Leerlingen die onvoldoende scores op de meetmomenten (zie minimumdoelen) worden besproken met de intern begeleider (IB-er).
- De leerkracht zorgt ervoor dat deze leerlingen in het groepsplan technisch lezen en/of spelling ingedeeld worden onder cluster 1 (instructie-afhankelijke leerlingen) of cluster 2 (instructie gevoelige leerlingen).
- De cluster 1 en 2 leerlingen nemen 2 x per week deel aan het Estafette lezen. Daarnaast krijgen deze leerlingen extra begeleiding in de klas in de vorm van flitsen aan de hand van de methode Veilig Leren Lezen.
- Tijdens spelling krijgen de leerlingen verlengde instructie en eventueel extra begeleiding buiten de groep in de vorm van pré- of reteaching. Dit wordt door de groepsleerkracht opgenomen in het groepsplan Spelling.
- Bovenstaande begeleiding valt onder zorgniveau 1 en 2.
- De groepsleerkracht is verantwoordelijk voor het evalueren en bijstellen van het groepsplan.
- De groepsleerkracht bespreekt aan het einde van het schooljaar de groepsplannen van de laatste interventieperiode met de leerkracht van de volgende groep.
- De groepsplannen worden bewaard in het digitale leerlingvolgsysteem (Parnassys).

6. Analyse lees- en spellingproblemen.

Indien uit de analyse van de signaleringsgegevens niet duidelijk is wat de aard van het lees- en/of spellingprobleem is, worden de methodegebonden toetsen geanalyseerd (gr. 3-8).

Als uit de evaluatie van het groepsplan blijkt dat het effect van de begeleiding op zorgniveau-1 en 2 minimaal is wordt de begeleiding geïntensiveerd naar zorgniveau-3. Dit wordt met de intern begeleider (IB-er) besproken.

Bij de begeleiding op zorgniveau-3 krijgt de leerling extra intensieve lees- en/of spellingbegeleiding buiten groep. Dit omvat 3 momenten van 30 minuten in een groepje van 2-3 leerlingen over een periode van 6 maanden (half jaar).

We spreken pas van mogelijke dyslexie als:

- De leerling een ernstige achterstand heeft met lezen en / of spellen (E-scores op Cito DMT en / of Cito Spelling).
- Een half jaar extra intensieve begeleiding op zorgniveau-3 (3 x 20 minuten) op lezen en/of spelling onvoldoende effect heeft.

IQ van 75 of lager:

Als uit een afgenomen intelligentieonderzoek blijkt dat een leerling een IQ* van 75 of lager heeft kan er geen dyslexieonderzoek worden afgenomen. Er is dan sprake van belemmerende co-morbiditeit in de vorm van algemene leerproblemen.

IQ* = intelligentiequotiënt. De mate van intelligentie. Dit is het gemiddelde van de verbale en performale intelligentie)

7. Samenwerkingsafspraken dyslexiezorg.

Wanneer de leerling op drie opeenvolgende (hoofd) meetmomenten na extra ondersteuning (zorgniveau 1 en 2) en de extra intensieve begeleiding op zorgniveau-3 E-scores behaalt op leestoetsen (DMT) of een lage D-score op leestoetsen en E-scores op spellingtoetsen, dan mag deze leerling worden doorverwezen naar de dyslexiezorg. Dit betekent dat de leerling eventueel in aanmerking kan komen voor een vergoed onderzoek naar dyslexie.

De intern begeleider (IB-er) vult hiertoe het formulier Leerlingendossier Masterplan Dyslexie in, draagt zorg voor de completering van de individuele handelingsplannen en de overige documenten ten behoeve van de aanvraag naar vergoede diagnostiek. De intern begeleider stuurt vervolgens de documenten naar de Commissie Toelaatbaarheidsverklaringen (CTLV) van het Regionale Samenwerkingsverband (RSV e.o.). De CTLV registreert de aanvraag en controleert het dossier op volledigheid en kent een verklaring op onderkend niveau toe ten behoeve van diagnostiek naar Ernstige Enkelvoudige Dyslexie (EED). De CTLV informeert de gemeente hierover zodat de gemeente de beschikking kan verstrekken. Ouders ontvangen deze beschikking en bepalen, eventueel in overleg met school, welke onderzoeksbureau wordt benaderd. Indien uit het onderzoek blijkt dat er sprake is van Ernstige Enkelvoudige Dyslexie (EED), ontvangen ouders op aanvraag vanuit de gemeente een beschikking voor behandeling van de dyslexie.

Indien uit het onderzoek blijkt dat er geen sprake is van EED zullen ouders en school samen bespreken hoe het kind op school het beste begeleid kan worden. Een uitgebreidere beschrijving van bovenstaande 'Samenwerkingsafspraken dyslexiezorg' is terug te vinden in de bijlage 'Samenwerkingsafspraken dyslexiezorg', bijlage 1.

8. Voorwaarde voor vergoeding diagnostisch onderzoek en behandeling EED.

De gemeenten zijn vanaf 1 januari 2015 verantwoordelijk voor de financiering en de organisatie van de diagnostiek en de behandeling van leerlingen met EED. Er kan alleen aanspraak gemaakt worden op de vergoeding indien:

Formeel:

- het kind primair onderwijs volgt,
- het kind 7 jaar of ouder is
- en de behandeling is gestart voor de 13de verjaardag

Inhoudelijk:

- Er een leerlingendossier is opgebouwd waaruit blijkt dat er op de basisschool een passend traject is geweest van extra ondersteuning bij het leren lezen en spellen.
- De school het vermoeden heeft dat er sprake is van EED, omdat de leerling te weinig profiteert van de aangeboden ondersteuning.
- Er geen sprake is van problemen naast de dyslexie die diagnostiek en behandeling in de weg staan. In voorkomende gevallen moet eerst de bijkomende stoornis of beperking worden behandeld alvorens een leerling in aanmerking kan komen voor bekostigde diagnostiek en behandeling.

7

De inhoudelijk toets op deze voorwaarden wordt uitgevoerd door de Commissie Toelaatbaarheidsverklaringen (CTLV). De gemeente geeft daarop een beschikking af voor diagnostisch onderzoek naar dyslexie (EED).

9. Begeleiding van leerlingen met lees- en spellingproblemen.

De begeleiding van leerlingen met lees- en spellingsproblemen maakt onderdeel uit van de zorgstructuur binnen de groep en zal dus ook binnen de groep door de leerkracht plaatsvinden. De begeleiding wordt gedaan met de reguliere lesmethoden bij spelling (Spelling op Maat) en lezen (Estafette Lezen, Nieuwsbegrip, themateksten) aangevuld met digitale programma's die zijn afgestemd op de problematiek van de leerling.

Niveaus van interventies / begeleiding:

Zorgniveau-1: vinger aan de pols

De leerling gaat langzaam maar zeker vooruit en kan de groepslessen zonder extra begeleiding volgen. De leerling wordt nauwlettend in de gaten gehouden. Waar nodig geeft de leerkracht direct gerichte instructie op een bepaald aspect.

Zorgniveau-2: interventie door de leerkracht

De leerling gaat voldoende vooruit, maar loopt een steeds grotere achterstand op in vergelijking met het groepsniveau. Deze leerling krijgt gedurende langere tijd begeleiding van de leerkracht gericht op een specifiek probleem met betrekking tot lezen / spelling. Op bepaalde onderdelen wordt gerichte digitale ondersteuning geboden (Bloon, Ambrasoft, Estafette, Veilig leren lezen). De begeleiding wordt vastgelegd in een groepsplan.

Zorgniveau-3: interventie door de intern begeleider (IB-er)

De leerling gaat matig vooruit. Bekeken wordt of er gedurende een periode extra begeleiding ingezet kan worden buiten de groep. De begeleiding wordt vastgelegd in een individueel handelingsplan.

Als de leerling in aanmerking komt voor een dyslexieonderzoek (zie punt 7 en 8) adviseert de intern begeleider, is samenspraak met de groepsleerkracht, ouders om een aanvraag naar vergoede diagnostiek in te dienen bij de Commissie Toelaatbaarheidsverklaringen (CTLV) aan de hand van het 'Aanvraagformulier Dyslexie'. Deze is te downloaden via de site <https://www.rsvbreda.nl/primair-onderwijs>

Indien de leerling niet in aanmerking komt voor vergoed dyslexieonderzoek (zie punt 6, 7 en 8) kunnen ouders besluiten om op eigen kosten het dyslexieonderzoek te laten verrichten. De school draagt zorg voor het Leerlingendossier Masterplan Dyslexie.

10. Compensatie / dispensatie dyslectische leerlingen.

8

Als uit het onderzoek de diagnose dyslexie is vastgesteld stelt het onderzoeksbureau een dyslexieverklaring op. Met deze verklaring heeft het kind recht op compensatie / dispensatie in o.a. het basisonderwijs en in het voortgezet onderwijs.

De compensatie /dispensatie mogelijkheden op De Bolster staan beschreven in bijgevoegd 'Dyslexiekaart', bijlage 2

11. Communicatie en rol ouders.

Als er sprake is van hardnekkige lees- en spellingsproblemen bespreken we met ouders hoe we hun kind het beste kunnen begeleiden. In het geval van ernstige lees-/spellingproblemen hebben we het vertrouwen en de medewerking van ouders nodig om tot goede resultaten te kunnen komen. Daarbij is voor ons niet alleen het lees- en spellingniveau van belang, maar ook het sociaal emotioneel functioneren van de leerling. Wij houden ons aan de criteria voor het vaststellen van ernstige lees- en spellingproblemen / dyslexie zoals vastgesteld door het Masterplan Dyslexie.

Rol van de ouders bij lezen

Hulp van ouders heeft alleen zin als zij een actieve rol willen spelen bij het verbeteren van de leesontwikkeling van hun kind. Het gaat daarbij om kwaliteit en de regelmaat van hun inzet. Vier keer per week een kwartier de volle aandacht is effectiever dan één keer per week een uur. De begeleiding op school en thuis moet in elkaars verlengde liggen. De leerkracht geeft op school instructie op het niveau dat het kind aankan en de ouders ondersteunen het beheersingsniveau.

Voorwaarde is dat de relatie tussen ouders en kind ontspannen is zodat het leesplezier van het kind voorop blijft staan. In een oudergesprek kunnen ouders tips krijgen over keuze van leesmateriaal.

Rol van de ouders bij spelling

Het thuis oefenen vindt plaats ter ondersteuning van het oefenen op school. Dit kan gedaan worden aan de hand van het opgegeven huiswerk of extra oefenen via BLOON.

Tips voor ouders bij het begeleiden:

- veel voorlezen,
- kind stimuleren te vertellen over gebeurtenissen,
- rustig en duidelijk praten,
- fouten in zinsbouw en uitspraak verbeteren door de zin goed te herhalen, zonder de fout daadwerkelijk te benoemen,
- abstracte begrippen zoals dagen, maanden, kleuren, links/rechts oefenen,
- regelmatig praten over hoe het op school gaat,
- benadrukken wat het kind goed kan,
- helpen bij het huiswerk: verdelen in stappen
- rustige omgeving scheppen
- eventuele problemen met de leerkracht bespreken,
- vooruitgang gaat gestaag door veel te oefenen,
- het kind zal kleine foutjes blijven maken (de/het/een),
- moeilijke woorden bespreken, om zo de woordenschat te vergroten,
- fouten in spontane geschreven taal niet aanrekenen
- boodschappen laten doen en zelf laten betalen

Bijlage 1: 'Samenwerkingsafspraken dyslexiezorg'

Zie website KBS De Bolster.

Bijlage 2: 'Dyslexiekaart t.b.v. compensatie/dispensatie dyslectische leerlingen':

Zie website KBS De Bolster.

